

V LJUBLJANI, DECEMBRA 1939

NEKAJ LJUBLJANSKIH ŽUPANOV IZ ZAČETKA 16. STOL.

VLADISLAV FABJANČIČ

O večini ljubljanskih županov iz preteklih stoletij je bilo doslej malo znanega, komaj kaj več kot njihovo ime in priimek. Valvasor navaja v XI. knjigi svojega monumentalnega dela imena ljubljanskih mestnih sodnikov in županov, ne pove pa, iz katerega vira je dobil ali sestavil ta seznam. Čisto nekritično je povzel po Valvasorju ta imenik dr. V. F. Klun v »Archiv für die Landesgeschichte des Herzogthums Krain 1852« in ga po svoje nadaljeval do leta 1851. Klunov seznam je služil tudi pri vklesavanju županskih imen v marmorne plošče v sejni dvorani mestnega sveta. Ta imenik ni povsem točen. Že v svojih dosedanjih razpravah v »Kroniki« sem ugotovil nekaj napak pri Valvasorju in Klunu. Te pogoške se dajo ugotoviti iz najzanesljivejšega vira, ki nam je k sreči na razpolago, iz katerega pa naši lokalni zgodovinarji niso zadostno črpali. To so ljubljanski mestni sodni (in sejni) zapisniki. Najstarejši ohranjeni zapisnik je iz l. 1521. Zbirka sicer ni popolna, vendar zadostna, da se po njej in po drugih verodostojnih dokumentih da sestaviti seznam ljubljanskih mestnih sodnikov in županov, ki je često različen od Valvasorjevega in Klunovega, zato pa je njegova točnost podprta z dokazi. To pa bo predmet druge razprave.

Iz mestnih sodnih in sejnih zapisnikov se dajo posneti tudi še mnogi podrobni podatki, ki vsaj deloma razsvetljujejo življenje in delovanje vodilnih mož ljubljanskega mesta v preteklih stoletjih. Zbiranje takih podrobnosti je zelo zamudno opravilo, vendar upam, da bo nabrano gradivo kdaj služilo bodočemu piscu zgodovine mesta Ljubljane.

V pričujočem članku objavljam podatke o nekaterih županih in mestnih sodnikih iz prve polovice 16. stoletja, iz dobe torej, ko županska inštitucija še ni bila stara v Ljubljani¹ in protestantsko gibanje še ni prodrlo v deželo.

¹ Župani se začno z l. 1504., prej so bili sodniki najvišji mestni dostojanstveniki. Sodnike so poleg županov volili še vse do l. 1784.

Janž Standinat

Po Valvasorju in Klunu je bil Hans Standinath mestni sodnik v letih 1514. in 1515., župan pa l. 1518., 1519. in 1521. Po naših virih je J. S. bil župan leta 1511./12., 1512./13. ter 1521./22. L. 1522./23., 1524./25., 1526./27. pa se našteva med občinskimi svetovalci, kar je bil skoro gotovo tudi v vmesnih letih. Omenja se tudi kot cerkveni ključar v šenklavžu (petek, 23. marca 1525., fol. 107). Umrli je l. 1527. (s. z. 1527., fol. 21).

Rodovina. J. S. je bil oženjen z Radigundo, hčerjo Janža in Apolonije Glanhofer. Radigunda je imela še brata Janža in Franca Glanhoferja ter sestro Walpurgo. R. je umrla že l. 1521. ali pa še prej. Vse njeno premoženje je podedoval mož (s. z. 1521., petek, 11. okt. fol. 3). Po Valv. (XI, 475) so bili Glanhoferji pred grofi Thurni lastniki dragomeljskega gradu. Po m. s. z. (petek, 29. jul. 1524., fol. 98) pa je Janž Glanhofer zapustil *mesnico*, ki so jo po požaru l. 1524. podrli, ker je »ležala zelo nevarno«.

Zdi se, da se je J. S. po Randigundini smrti v drugič poročil, ker se l. maja 1526., fol. 127, omenja »Die Standinotin«, pred katero je Daniel Hohenhauser na »javnem trgu« ozmerjal Janeza Kreyzerja kot izdajalca in lažnivca. Kreyzerjeva žena Katarina imenuje Standinata svojega svaka, ko po njegovi smrti prijavlja terjatev do Standinatove zapuščine, ker ji je le-ta celih 13 let ostal dolžan njen letni delež 4 ren. gld. od dohodkov iz neke desetine v moravški župniji (s. z. petek, 8. nov. 1527., fol. 21). Creuzerca je za isto zahtevo tožila tudi izvršilce Standinatove oporoke Pankracija Lustallerja, Vida Kysla in Petra Reycherja (s. z. 1528., fol. 39). Le-ti so se zahtevi upirali, ker so »župan, sodnik in svēt dali javno nabití na vseh vratih listke, naj se na določeni dan prijavijo vsi, ki imajo kako terjatev do Standinata. Nje pa, ki je morala to vedeti, ni bilo sem, ne nikogar v njenem imenu. Rok je torej zamudila...« Sodišče pa je odločilo, da se mora upoštevati tudi njena zahteva, ker Standinatovo imetje še ni razdeljeno (s. z. petek, 27. marca 1528., fol. 48). — Kreyzerica se je za to desetino pravdala še naslednja leta.

Standinat je bil *trgovec*. Njegov družabnik je bil Peter Reicher. Med drugim sta trgovala z rajnkim Francescom Polom in njegovima bratoma (!) Arduinoma, Pandolfom in Camillom (s. z. 2. avg. 1524., fol. 99).

Standinatova hiša je stala »na trgu med hišo Petra Reicherja in ulico na voglu, ko se gre k spodnjemu kopaljšču«. To hišo so Standinatovi testamentarji Pankracij Lustaller, Vid Kysl in Peter Reicher v petek, 15. jan. 1529. »odprli« Krištofu Pergerju in njegovi ženi Marjeti.

Županovanje. Glede Standinata kot sodnika ostane navedzani na nezanesljivi Valvasorjev seznam. Da je bil župan l. 1511./12., priča pogodba, datirana v Ljubljani 1. marca 1512., s katero proda Janž Bučar z Vrhniko neko desetino na Brezovici mestnemu sodniku v Ljubljani Janžu Reichlingerju. Tu stoji: »Siegler: Paul Rasp, Landesverweser in Krain; Hans Standinat, Bürgermeister in Laibach«. (Regeste namestniškega arhiva v Gradcu, M. H. V. 1865., s. 13). Za njegovo županovanje l. 1512./13. priča druga pogodba z dne 6. marca 1513., kjer je zopet podpisan Hans Standinoth, Burgermeister zu Laibach (ibid. Tom. I. p. 636, M. H. V. 1565., s. 17). Za ti dve leti navaja Valvasor (in Klun) kot župana Volka Mediča. Za Valvasorjevo trditev, da je bil J. S. župan v letih 1518./19. in 1519./20., nimamo podatkov ne pro ne contra. Pač pa mestni sodni zapisniki potrjujejo, da je bil župan v l. 1521./22. (s. z. 1521., petek, 11. okt., 18. okt. itd., 1522., 24. jan., 31. jan., 23. maja). Zanimivo je pri teh seznamih, da se na nekaterih »Stadt-recht« imenuje kot predsednik *sodnik* (Pankrac Lustaller, ne Peter Reicher (po Valv.), župan (Burgermeister) Hanns Standinat pa kot prvi med *prisedniki* (»Beysizer des Inern Rats«, n. pr. 1521., fol. 2).

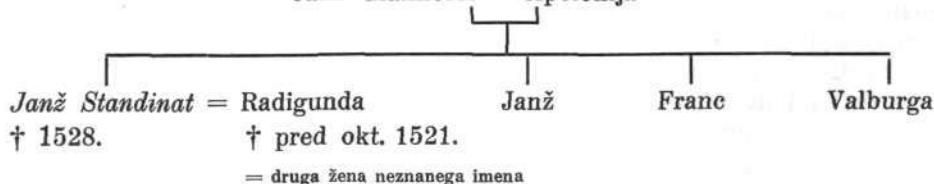
brž l. 1548. Z njo je bil potemtakem poročen blizu 40 let. Iz zakona z Sofijo se mu je rodilo pet otrok: Mihael, Franc, Katarina, Evfrozina in še ena hči, druga žena Pankracija Lustallerja ml. (s. z. torek, 27. septembra 1552., fol. 180—183). Franc je umrl bržkone neporočen (med l. 1528. in 1548.), Katarina se je omožila najprej s ptujskim meščanom Klemenom Reinegkherjem, okoli leta 1551. pa z nekim Rysom. Evfrozina je bila prva žena ljubljanskega meščana Janža Grega. Rodila mu je sina Jurija (za vse s. z. petek, 1. februarja 1549., fol. 90—94, ter s. z. petek, 11. marca 1552., fol. 150—153).

Sin Mihael R. se prvič omenja l. 1544. skupaj s Francescom Moscanom in Pierom Andrianom kot je-rob otrokom »Tržačanke«, vdove po Ludoviku Lombardu (s. z. petek, 5. dec. 1544., fol. 71 in 72). Leta 1546./47. in 1547./48. je zunanji svetnik in vsaj v začetku l. 1548. pobiralec davkov (s. z. 1548., fol. 72), l. 1548./49. pa član gmajne. Poročen je bil z Barbaro, ki se je po njegovi smrti († 1550.) omožila z lastnim svakom (!) Janžem Gregom, vdovcem po moževi sestri Evfrozini (s. z. 1552., fol. 150—153). Mihovi dediči so bili: sin Peter Reicher, pozneje (po l. 1570.) meščan v Ptujju, Jakob Schausichselbs (najbrž zet), Janž Grego (s. z. petek, 23. jan. 1568., fol. 24) ter Matija Pristaw (s. z. 1568., fol. 40).

Stari Peter Reicher je bil po poklicu *trgovec*, družabnik Janža Standinata (glej tja). Med drugim je kupčeval tudi s kožami. Tako je l. 1510. izvozil 150 tovorov kož in 50 tovorov železnih izdelkov v Ancono in Pesaro v Italiji (žontar, Zgodovina Kranja s. 444). Zet Janž Grego je bil zaposlen v njegovi trgovini. (S. z. petek, 8. okt. 1545., fol. 183.) J. Standinat je bil v prijateljskih zvezah s svojim družabnikom, saj je volil v oporoki Reicherjevim štirim (!) otrokom vsa-

Standinatov rodovnik

Janž Glanhofer = Apolonija

Peter Reicher

Po V. in K. je bil Peter Reicher mestni sodnik v letih 1520. in 1521., po naših virih pa verjetno *sodnik* v l. 1520./21., notranji svetnik l. 1521./22., 1526./27., 1528./29. in morda tudi vmes in pozneje, župan leta 1529./30., zopet za notranjega svetnika izvoljen skupaj s celim svetom na dan sv. Jakoba 25. julija 1537., 11. febr. 1541. pa soglasno za špitalskega mojstra (fol. 12). Umrl je najbrž l. 1547.

O ljubljanskem meščanu Petru Reicherju čitamo prvič v petek, 12. apr. 1510., ko mu proda kamniški meščan Jurij Laser desetino v mengeški župniji (namestniški arhiv v Gradcu, regeste Tom. I. s. 627, M. H. V. 1865.) in isti dan, ko prepusti Janez Hassyber svojemu zetu Petru Reicherju, meščanu v Ljubljani, posestva in desetine v mengeški župniji (ib. s. 626).

Rodovina: P. R. je bil oženjen z Sofijo (morda hčerko omenjenega Janža Hassybra), ki je umrla naj-

kemu po 50 gld., za katere so se otroci potem pravdali, ker si je ves denar prisvojil Miha R., kakor tudi dediščino po očetu in materi, ki sta oba umrla brez oporo-ke. Dediščina je bila znatna v posestvih, gotovini in premičninah (s. z. 1549., fol. 90—94).

P. Reicher st. je l. 1523. kupil od bratovščine sv. Jurija v križankah (im teutschen Haus) en vrt (s. z. petek, 13. marca 1523., fol. 69). Okoli l. 1540. je kupil od Andreja Fleischagkherja, ko je le-ta ležal na smrtni postelji, travnik na Prulah. Fleischagkherjeva žena je slišala in izrecno pritrdila pogodbi, kar sta z zaobljubo na sodniško polico potrdila ob smrtni postelji navzoča soseda Jakob Scheen in Gašper Žitnik (Schittinig). Potrdila sta tudi, da je razgovor *slišala* tudi Fl.-eva hči, ki je z materjo hodila okrog po sobi in *ni ugovarjala*. Sodišče je na zahtevo Fl.-jeve hčere Uršule, poroč. z meščanom Blažem Zorcem (Schorz), kupčijo *razveljavilo*, »ker priči v svoji izjavi nista iz-

recno izpovedali, da je hči *privolila* v kupčijo« (s. z. petek, 13. maja 1541., fol. 68—69).

Reicherjeva hiša je bila na (Velikem) trgu poleg hiše Vida Schelhaimerja, ki jo je le-ta l. 1551. prodal Francescu Moscanu (»behausung Am Plaz Zwischen der Reicherischen Erben haus und der Gassen Auch des Piero Andrian Erben hauss gelegen«, s. z. petek, 20. febr. 1551., fol. 32. Glej tudi pri Standinatovi hiši, ki je bila tik zraven!) Zdi se, da je to isti Peter Reicher, ki je l. 1533. posedoval tudi dva sosedna domca v Rožni ulici, katerih večji je bil prej Tschopitzickhov, manjši pa last Gregorja Pinterja. (M. M. 1903., s. 158.)

Reicherjevo imetje je likvidiral vnuk Peter Reicher, meščan v Ptuj, ko je po svojem pooblaščenju Lenartu Budini v petek, 23. marca 1571. (s. z. fol. 78) »odprl hišo tu na trgu, travnik na Prulah, en vrt, dve njivi pri Sv. Krištofu in eno njivo pri Šiški (bey der Schischka) Janžu Khislu, ozir. njegovemu pooblaščenju Jerneju Pošu. Poš pa je takoj nato »odprl hišo na trgu namesto gospoda Khisla Sebastijanu Rantiču«.

Peter Reicher sodnik in župan. Po mestnem sodnem zapisniku se da z verjetnostjo sklepati, da je bil P. R. mestni sodnik v l. 1520./21., ker se v prezenčni listi na mestni seji v petek, 11. okt. 1521. (fol. 2) navaja takoj za tedanjim sodnikom Lustallerjem, županom Standinatom in prejšnjim županom Polžem, v petek, 17. jan. 1523. l. (fol. 30) pa celo pred Polžem. 24. jan. istega leta je v seznamu 4. po vrsti, 31. jan. pa tretji. Gotovo pa je, da P. R. ni bil sodnik l. 1521./22., kot misli Valvasor, marveč je to bil Pankracij Lustaller.

V. tudi ne ve ničesar o županu Reichnerju. Po njem je l. 1529./30. županoval Primus Huebmann. Mestni sodni zapisniki tega Huebmanna nikjer ne omenjajo. Ker pa gre sodni zapisnik za l. 1529. samo v prve mesece in se tu navaja P. R. kot notranji svetnik, je povsem verodostojna Dimitzeva navedba (Dimitz, VI. knj., s. 127), da je kranjski deželni zbor dne 13. decembra 1529. izvolil kot svoja odposlanca za posvet v Lincu poleg škofa Krištofa Rauberja, stiškega opata Janeza in štirih plemičev še *Ljubljanskega župana Petra Reicherja* in kamniškega meščana Jurija Eisenparta.

O notranjem svetniku P. Reicherju stoji na ponedeljkovi seji mestnega sveta 1521. l. (fol. 23) sledeči zanimivi zapisek: »Peter Reicher je zahteval, da morajo v zadevah, ki potrebujejo več časa za premislek, stranke, ki so svoja pisanja vložile v laščini in latinščini, te spise zopet umakniti, jih dati prevesti na nemško, nato pa jih spet izročiti mestnemu pisarju«.

Krištof Braun

Po V. in K. je bil Christoph Praim mestni sodnik leta 1523. in 1524., po m. s. z. pa Cristoff Brawen (Praun, Prauen, Braun) notranji svetnik l. 1521./22., *mestni sodnik l. 1522./23. in 1523./24.*, nato zopet notranji svetnik l. 1524./25. do 1527./28. Umrl je K. B. l. 1528. (s. z. 1529., fol. 112). Po poklicu je bil *torbar* (Peutler, s. p. 1521., fol. 9) in član trgovske družbe Jošt Gwynner, Severin Hoff, Lenart Hochstetter in Jurij Luft, ki je med drugim kupčevala z nizozemskimi preprogami, poljšjimi kožami, barvili (Losur farb) in nürnberškim blagom. Družba se je razšla l. 1528. (s. z. 1529., fol. 110, 112, 137).

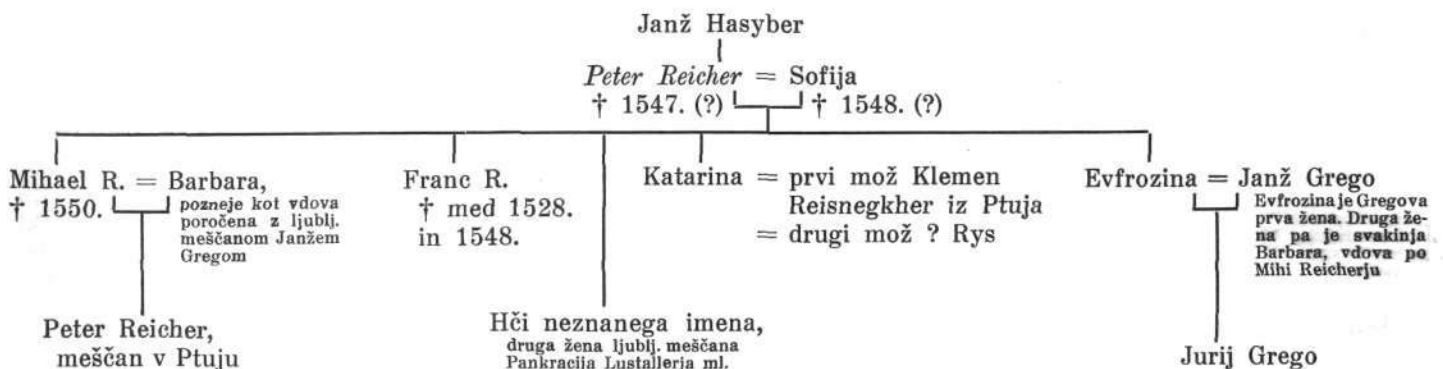
Leta 1521. je K. B. kupil hišo od brata Bernarda Gruena (»otvoritev« v petek, 25. okt. 1521.), l. 1525. od bratovščine sv. Jakoba vrt, ležeč pred samostanskimi vrati (s. z. 1525., fol. 110), na Poljanah (»an der pollan«) je imel tudi njive zraven Lustallerjeve (poz. Fleischakherjeve) pristave (s. z. 1529., fol. 126).

Rodovina. Njegovi ženi je bilo ime Elizabeta, ki se je po Braunovi smrti poročila z ljubljanskim meščanom Antonom Khosalijem (tudi Khosal). Ženina sestra Klara je bila poročena z nekim Stumblem (namesto Stumbl se ta priimek piše tudi Stim). V zakonu z Braunom je Elizabeta imela hčer Heleno, ki se je omožila z meščanom v Leobnu Matevžem Gerlacherjem. Heleno srečamo v s. z. še l. 1571., ko je prišla v Ljubljano, da se pogodi zaradi materine in tetine dediščine (s. z. 1523., fol. 64; 1524., fol. 80; 1571., fol. 84, 92—94).

Mestni sodnik. K. B. se izrecno imenuje sodnik (Richter, Stat Richter) v sejnem seznamu v petek, 6. marca 1523. (fol. 67), v petek, 15. jan. 1524., (fol. 80), 19. febr. 1524. (fol. 84), v petek, 5. marca 1524. (fol. 88), enako še 11. marca, 1. aprila, 6. maja 1524. V petek, 16. sept. 1524. (fol. 100) pa se kot mestni sodnik imenuje že Janez Tischler.

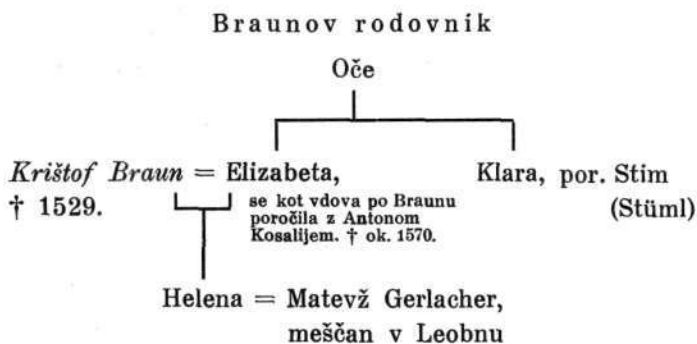
Iz Braunovega sodnikovanja je omeniti mestno sejo v petek, 29. jan. 1524. (fol. 81), ko je ob navzočnosti župana Lantierija »mestni sodnik Krištof Braun poročal, kaj so Barbara Pranntweiner, Vidmarca in Helena Stupnikar priznale pri navadnem in mučilnem (»peinlich vnd vnpeinlich«) zaslišanju. Sklenilo se jih je zopet izprašati in, če ne priznajo več kot doslej, naj se postavijo na sramotni oder in pošteno pretepo (»so sol mans an Pranger stellen vnd Zimblich austreichen«). V petek, 5. marca 1524. (fol. 88) poroča sodnik Krištof Braun, da so one tri grešnice bile

Reicherjev rodovnik

strogo izpraševane (t. j. mučene), pa niso ničesar s smrtjo kaznivega priznale, vendar se mora njihova »geüklerey« kaznovati. Kako, ni povedano.

Jošt Gwinner

Opomba; Helena in Klara sta bili v svaštvu z ljubljanskimi meščani Scheitti.

Jurij Gering

Po V. in K. Georg Gering župan l. 1525., po m. s. z. pa Jorg ali Jörg Gering notranji svetnik v l. 1521./22. do 1523./24. in župan l. 1524./25. in 1525./26., nato zopet notranji svetnik v l. 1527./28. do 1529./30. Naslednji ohranjeni sodni zapisnik iz l. 1537. ga ne omenja več. Umrl ali izselil se je torej med letoma 1530. in 1536.

J. Gering je bil tudi večkrat *špitalski mojster*, najbrž že l. 1521./22. (s. z. 1522., fol. 46), v l. 1523./24., preden je bil izvoljen za župana (s. z. 1524., fol. 100), pa se navaja kot tak tudi v petek, 22. jan. 1529. (fol. 83). V petek, 4. avg. 1524. je bil skupaj s sodnikom (Janezom Tischlerjem) in svetovalcem Bernardom Raysingerjem imenovan za požarnega nadzornika »am Plaz«. Hišo je torej moral imeti na Velikem trgu ali kje v bližini.

O Geringu stoji zapisano, da je na petkovi seji, 12. febr. 1524. (fol. 12) skupaj z Marksom Stettnerjem »poročal, da sta gospod Jožef pl. Lamberg in Stosser zaradi splošne koristi svetovala, da se napravi *ribji trg* (»das ain Vischmarkht aufgerichtet wüerd«). Gospodje naj bi o tem izrekli svoj svet in mnenje, kako naj bi se napravil.« Sklep o predlogu ni zapisan.

Županovanje. Da je bil Gering župan že l. 1524./25. in ne Anton Lantheri, kot trdi Valvasor in po njem Klun, stoji izrecno v seznamu navzočih na mestni seji v petek, 16. sept. 1524. (fol. 100), ki ima sledečo doslovno prepisano vrsto: »Jörg Gering, Burg(ermaister) hanns tischler Richter, hanns Standinot, Pangraz tustaller, Iheronimus, Pitschilin, Cristoff, Branu« itd. Enako na petkovi seji 17. marca 1525. (fol. 103), ko se med navzočimi poleg župana Jurija Geringa in sodnika Janeza Tischlerja izrecno omenja med svetovalci Anthonin de Lantheri. Isto pove seznam od petka, 28. marca 1525. (fol. 107).

Geringovo županovanje v l. 1525./26. potrjuje zapisnik od petka, 13. aprila 1526. (fol. 126), kjer stoji: Iznova k branilstvu pripuščeni odvetnik (prokurator) Janez Kastner se zaobljubi v roke župana Jurija Geringa. Enako seznam od petka, 27. aprila 1526. (fol. 124).

24. julija 1526. (fol. 128) je župan že Pankracij Lustaller.

Po V. in K. je bil Jobst Gwyner, tudi Gwinner pisar, mestni sodnik v letih 1527., 1534. in 1535., po naših virih pa že l. 1525./26., dočim je l. 1527./28. bil sodnik Vid Kisl. Ali je bil Gwinner sodnik tudi v letih 1534./35. in 1535./36., ostane odprto vprašanje, ker manjkajo iz teh let mestni sodni zapisniki.

L. 1521. J. G. še ni član mestnega sveta in se sploh ne omenja v sejnih zapisnikih. Prvič je o njem govora v četrtek 3. julija 1522., ko zahteva 10 dukatov od Petra Kontentiča (Contentitsch), ki si jih je le-ta izposodil od Gwinnerjeve žene v moževi odsotnosti, zdaj jih pa noče vrniti. Kontentič prizna dolg, vendar zahteva, da mu mora Gwinner prej vrniti pismo, ki ga s silo zadržuje in ki se nanaša na Kontentičeve deleže in jame v *gozdenskem* (?) *rudniku* (»ain prieff etlich teil und grüeben Im perkhwerch zu godsendko betreffend«), nakar bo tudi on vrnil njemu denar. Sodišče je Kontentiča obsodilo, da mora plačati dolg, če ima pa sam kaj zoper Jošta, »naj to išče v rudniku, kjer se je stvar pripetila«.

J. G. je bil zunanji svetnik v letih 1522./23. in 1523./24., nato notranji svetnik in *špitalski mojster* l. 1524./25., naslednji dve leti (1525./26. in 1526./27.) pa *mestni sodnik*. Verjetno je, da je bil še tudi naslednja leta v mestnem svetu, vsekakor pa notranji svetnik l. 1536./37. in 1537./38. Kmalu nato je odpovedal mestno pravico in postal deželan (ain landman). Kot tak se omenja l. 1541. (s. z. petek 26. avg., fol. 108). Umrl je v Škofji Loki med 1. in 7. marcem 1549. leta.

Zdi se, da je bil J. G. vsaj nekaj časa *stavbenik*. To izhaja iz pričevanja Andreja Zvolnika (Swolnikh) v tožbi Tomana Schmida proti ženi Volbenka Schmida (petek 29. avg. 1522.), ki je izpovedal, da »je bil delavec Jošta Gwinerja pri hiši Volbenka Schmida« in da »je delal vodnjak (»an ainer Ruepen« oz. Ruebgrueben«). Pri tej priliki je prišlo do silovitega zmerjanja in pretepa. J. G. pa je bil tudi *trgovec*, član trgovske družbe (gesellschaft) skupaj z Jurijem Lufftom, Severinom Hoffom, Krištofom Braunom in Gašperjem Hochstetterjem (s. z. petek 12. febr. 1529., fol. 109 in 110). Ko se je družba razšla, so si preostali člani razdelili gotovino in tole blago: polšje kože, barvila (Presilli, Lasur farb), krzna in kožuhe (Kulruckenkhursen), »Reytwertsckher« in enega konja (s. z. petek 21. jan. 1530., fol. 137). S kakšnim blagom je kupčeval, je dalje razvidno iz okolnosti, da je J. G. dovolil Gašperju Schneyderju, da mu neki dolg porrne v žitu, železu in drugem blagu ter zastavilih (»phenwertten«) po ljubljanski tržni ceni (s. z. petek 24. jul. 1529., fol. 122).

Rodovina. Jošt Gwinner je bil vprvič oženjen s sestro ljubljanskega meščana Thomana. Tomani so imeli hišo v Ljubljani. To je kot pooblaščenec svoje žene in svaka »gospoda« Thomana »odprl« Jošt Gbinner Lovrencu Prewalderju dne 31. marca 1525. (s. z. fol. 109).

Prva žena je Gwinerju umrla že pred l. 1547. Za dediščino se je potegoval tudi neki Miha Lattheier, ki mu je Gwinerica bila teta (»sein Muem«). Ko je hotel J. G. odpreti meščanu Bernardinu Artterju »vrt, ležeč v kotu pred špitalskimi vrati, z obeh strani ob prosti cesti, zadaj ob toku Ljubljance in s strani (!) poleg

vrta bratovščine naše (ljube) gospe, je otvoritvi ugovarjal Lattheier, češ da je on dedič. G. pa je predložil oporoko svoje žene, ki proglašja njega za dediča, Lattheierju pa priznava le 5 ren. gld., ki jih je le-ta tudi že prejel (s. z. petek 11. marca 1547., fol. 148).

Drugi Gwinnerjevi ženi je bilo ime Ana. Zdi se, da je bila iz Celovca. V Celju pa je imela sestro.

Gwinnerja so trle tri pravde (prva se je začela že l. 1537.), ki so se vlekly do njegove smrti in celo še tri leta pozneje niso bile končane.

Prva pravda se je tikala jerobskih računov za zapuščino meščana Konrada (Contz, Cuenz) Ehingerja, ki jo je upravljal skupaj s Pankracijem Lustallerjem. Jeroba sta se kot taka zadolžila za precejšnjo vsoto napram Mihi Ungerju, novi jerobi in dediči pa so za dolg držali predvsem Gwinnerja, dočim se je Lustallerjev sin s sestrami ogibal plačila na vse mogoče načine (s. z. 1537., petek 12. jan., fol. 3, in petek 19. jan., fol. 41). Ta zadeva je spravila Gwinnerja celo v zapor, najbrž l. 1539. Ehingerjevi novi jerobi so ga namreč v petek 28. jan. 1541. (s. z. fol. 6) tožili, da mora plačati dolgove Ehingerjevih dedičev in »sodniški denar«. To je obljubil, ko je bil v zaporu, storiti čez leto dni. Če ne bo držal besede, naj se mu da hiša na boben. G. je odvrnil, da je Ehingerju dolžan Lustaller, ne pa on. V stolpu je plačal sam svoj kruh in ni jerobom ničesar obljubil. Sodišče je obsodilo Gwinnerja, da mora v 14 dneh v celoti izplačati dolg, Lustaller pa njemu, kar mu je dolžan.

Kmalu se je oglasil še drug težak upnik. Herman Gruenhoffer (Griehoffer, Gruenhoff), »hauptman zu Marain«,¹ je po svojem pooblaščenju Hermanu Stettnerju, davčnem prejemniku v Šmartnem, tožil v četrtek 7. aprila 1541. (fol. 40—42) Jošta Gwynerja za 800 ren. gld. Ker se ta dolg tiče komornega imetja (Camerguet) kr. Vel., mu gre prednost. Zahteva zasego vseh Gw. premičnin in nepremičnin in povrnitev svojih stroškov. — Razprava se določi čez 18 tednov.

Takoj pa sta pritislila varuha Chuenz Ehingerjevih dedičev Erazem Naglič in Miha Zorec (Schorz), »da zavarujeta pred zahtevami tujcev Jošt Gwinerjevo hišo na trgu, ki jo je le-ta zastavil njima za plačilo dolga« (s. z. 8. pr. 1541.).

Na razpravi v petek 12. avg. 1541. (fol. 97—98), ko je Andrej Stettner ponovil Griehoferjevo zahtevo po plačilu 800 ren. gld. in sta Ehingerjeva jeroba zahtevala, da se Gwinerjeva hiša v 14 dneh proda na dražbi, češ saj leži njegovo lastninsko pismo (»Hausbrief«) na rotovžu, je izjavil Gw., da so mu to pismo s silo odvzeli v ječi. On pa je svoj del že plačal. Sodišče je Gwinerja ponovno obsodilo, da mora vse plačati v 14 dneh. Gw. se je pritožil na vicedoma.

Medtem je Gw. zbolel. Njegov odvetnik Sengenschmid je na seji v petek 26. avg. 1541. (fol. 108) izvajal: Kot je znano, je J. Gw. odpovedal meščansko pravico in je *deželan*, zato mu tukaj ni treba odgovarjati. — Sodniki pa so bili drugega mnenja, nakar se je Sengenschmid pritožil zopet na vicedoma. Griehofer, ki je bil sam na tej razpravi, je za v bodoče postavil za svojega pravnega zastopnika dr. čavla.

Tudi naslednje ohranjene sodniške knjige obravnavajo še obe pravdi ((s. z. 1544., fol. 2; s. z. 1545., fol. 8). V ponedeljek 16. julija 1548. (! fol. 148) je

bil Gwiner zopet obsojen, da mora poravnati zahtevke Ehingerjevih dedičev in Griehoferjeve terjatve za komoralno imetje, povrh pa še svoje dolgove, ki jih je svoj čas napravil kot *špitalski mojster* (t. j. še leta 1525.!).

Sengenschmid je kot Gwinerjev zastopnik sijajno zavlačeval pravdo. Na vse mogoče načine in pretveze je izčrpal po večkrat vse inštančne poti, od vicedoma do cesarja. V petek 1. febr. 1549. (fol. 94—97) je J. Gw. postavil Hermanu Griehofferju te-le svoje zanimive protizahteve (po dnevniku, ki ga bo ob priliki predložil):

1. Za valaškega konja, ki ga je kupil v Beljaku za 24 dukatov od nekega jermenarja in ga prodal Gr.-ju, ko je ta jezdil na cesarski dvor, pa mu ga do danes ni plačal;

2. ko je Gr. jezdil na cesarski dvor, mu je Jošt za na pot posodil 12 ren. gld.;

3. ko se je Gr. vrnil s cesarskega dvora, mu je Jošt prodal črnega konja za 26 dukatov (po 80 kr.);

4. mu prodal še enega črnega konja za 34 dukatov;

5. posodil njegovemu slugi 3 ren. gld. za pot v Inomost;

6. ko je Gr. hotel jezditi k ces. Vel. v Inomost, mu je Jošt posodil za živež 4 ren. gld. in za najetega konja (»Lehen Roß«) 53 kr.;

7. ko je Gr. poslal v Ljubljano svojega slugo po oklep (Harnuß), ki je bil pri ploščarju (Plattner), in ga dal tam loščiti (palliern), je za to plačal J. Gw. 1 dukat v kovancih, slugi pa za popotnico posodil 3 gld.;

8. za 4 gld. 34 kr., ki jih je bil dolžan v Weilhaimerjevi prodajalni za Gr.-ja;

9. za ogrsko sedlo, ki ga je Jošt kupil od Chuenz Ehingerjeve vdove za 3 ren. gld. in ga za isto ceno odstopil tožencu;

10. je 6 tednov imel na krmljenju Gr.-evega nizozemskega konja, dan in noč po 6 kr., kar znaša 4 ren. gld. 30 kr.;

11. ko je leta 1524. prišel toženi iz vojne (»aus dem feldt«) bolan s svojo ženo k Joštu, je ta precej časa redil njega in njegove goste. Vsega je porabil 22 dukatov po 80 kr.;

12. Jošt je poslal češkega žrebca, ki ga je stal 40 gld., Gr.-ju za Finsterwalderja, Gr. pa ga je obdržal zase za 48 gld., plačal pa nič.«

Na isti seji, ko je Gw. (seveda po svojem odvetniku) postavil te svoje protiterjatve, se je ugotovilo (fol. 103), da ni Jošt sedaj nikjer stalno naseljen in tudi ni meščan. In da se doslej še nikoli ni odzval niti na sodne citacije niti na cesarski ukaz.

Smrt reši Jošta Gwinerja. S. z. v petek 1. marca 1549. Lovrenc Sengenschmid kot pooblaščenec Jošta Gw. predloži pismo škofjeloškega mestnega sodnika Jošta Schwohra, v katerem ta javlja, da je J. G. poslal po svojo ženo, naj pride k njemu v Škofjo Loko. Njen mož leži tam na smrt bolan in ne bo morda nikoli več videl Ljubljane. Tudi žena mora ostati pri njem ob smrtni postelji. Prosi za odgoditev razprave. Tožniki pa so zahtevali, da se razprava vrši, in sodišče jim je ustreglo.

Tedaj je Sengenschmid predlagal, naj nepristranski ljudje preračunajo Gr.-jeve terjatve in Gw.-jeve protiterjatve, preden se proda hiša (fol. 120). Dalje je sporočil (fol. 123), da je bil 23. jan. 1549. poslan

¹ Pri Valvasorju »Germadische«, grad pri Šmartnem.

sel s prepisom ženitovanjskega pisma Gwinerjeve žene (ki ima terjatve do moževega imetja) v *Celovec k tamošnjemu mestnemu pisarju Hrenu* (Khreen), ki je sestavil in spisal to ženitno pismo ter ga poslal Joštu doli v Loko.

Sodišče je dovolilo rubež hiše, vendar mora Gr. položiti na sodišču vsoto, kolikor znašajo Gw.-jeve terjatve v njegovih 12 točkah. O zahtevah Gw.-jeve žene pa se bo razpravljalo čez 8 dni.

Petek 8. marca 1549. (fol. 128—129). Jošt Gwiner je medtem *umrl*. Sengsenschmidt je odložil prokuraturo. Za varuha sta bila postavljena Toman Roringer in Anton Scheitt ali (!) Tischler. Vdovnim terjatvam se prizna prednost.

Petek 17. maja 1549., fol. 149. Sedaj tožijo upniki (Griehoffer, špitalski mojster in Ehingerjevi jerobi) Gwinerjevo *vdovo Ano*.

Gwinerjeva hiša naj se skuša prodati v 14 dneh ali pa naj gre na dražbo (fol. 154). Ani Gw. se dovolijo še 3 tedni odloga, da nastopi s svojim ženitnim pismom, ki ga doslej brez lastne krivde ni mogla predložiti (fol. 179, petek 19. jul. 1549.).

Dražba. V petek 19. julija 1549. (s. z. fol. 180) se je vršila prva dražba Gwinerjeve hiše. Navzoča sta bila župan Janez Dorn, sodnik Andrej Estrer ter 6 notranjih in 12 zunanjih svetnikov. »Najprej je bila hiša po mestnem običaju javno izklicana. Nato je Frankovič prvi položil kupni znesek 500 ren. gld. Kot naslednji položi Blaž Hormutsch 550 ren. gld, za njim Jurij Tiffrer 600, Bernardin Artter 625, Blaž Harmutsch 660, Jurij Tiffrer 680, B. Harmutsch 690, Sengsenschmidt pa položi 695 ren. gld. na kupno vsoto. — Čez 14 dni bo druga dražba, ker je današnja prva. Sengsenschmidt zahteva sodnijsko potrdilo. Se privoli, da se mu potrdilo izda.«

Za naslednji dve leti zapisniki niso ohranjeni.

L. 1551. Iz zapisnikov na listih 7, 44, 49 in 58 izhaja, da je Gwinerica bila predložila *ponarejeno* ženitno pismo in je zato bila na tožbo upnikov obsojena. Povrh so jo tožili za prizadejano jim škodo. Fol. 44 nam odkrije zanimivo ugotovitev, da so na rotovžu bile vedno 14 dni pred Veliko nočjo in 14 dni po Veliki noči *sodne počitnice*.

Petek 10. aprila, fol. 49. Gwinerčin zastopnik Sengsenschmid *sporoča*, »da so Griehoffer ter Ehingerjevi dediči in jerobi zapečatili Joštovkino imetje, ko je bila le-ta v Celju pri svoji sestri.« Hiša je bila končno prodana, vdova Ana Gwiner pa obsojena na globo in povrnitev škode, nastale vsled ponarejenega ženitnega pisma. Pravda pa ni bila končana niti še naslednjega, 1552. leta.

Leto 1569. prinaša zadnji zapisek o Gwinerju: »Ker je Miha Scheytt (sin Antona Scheitta) imel v rokah jersbske račune svojega rajnkega očeta o jersbščini po Gwinerju in so se ti založili, se zato kliče na odgovor.«

Jošt Gwiner kot mestni sodnik. V začetku že smo omenili, da v letu 1527. ni bil mestni sodnik Jošt Gwiner, kot trdita Valvasor in po njem Klun, marveč Vid Kisl. V zapisnikih (poned. 3. febr. 1528.,² fol. 33; petek 6. marca 1528., fol. 36, in torek 28. apr. 1528.,

² Mestni sodnik se je volil vsako leto na dan sv. Jakoba (v juliju) in je njegova poslovna doba trajala do sv. Jakoba prihodnjega leta.

fol. 52) se kot »Richter« in »der Zeit Statrichter« izrecno imenuje »Veyt Khysl (khyssl)«.

Pač pa je bil Gwiner sodnik že l. 1525./26. in 1526./27. in ne Janž Tischler, kot zmotno menita Valvasor in Klun. Dokazi: S. z. 27. okt. 1525., fol. 119: »(Moji) gospodje (t. j. notranji svet) so ob znatni vdeležbi svetnikov in štiriindvajsetakov sklenili, da naj dasta hišo Jere Sitarjeve, ki je bila izročena v varstvo špitalskemu mojstru *Joštu Gwinerju, sedanjemu sodniku*, in bratovščini torbarjev, le-ta pokriti in jo izdajata v najem.« Dalje: s. z. od 24. jul. 1526., fol. 126, o dražbi imetja rajn. Alojzija Cazana in s. z. od 6. avg. 1526. o dražbi zapuščine Vincenca Speze (n. Speza) navajata kot navzočega mestnega sodnika Jošta Gwinerja. Dokaz je torej popoln.

Njegovo zanesljivost krepi še naslednji zanimiv zapisek o Gwinerjevem sodnikovanju od ponedeljka 27. jan. 1528., fol. 29: Jošt Gwyner je kot svoječasni sodnik vzdrževal Janeza Mayllingerja v ječi in pri preiskavah (mučenju). Zdaj zahteva povračilo svojih stroškov od izkupička za Mayllingerjevo zapuščino (en konj in nekaj kož). To zapuščino je Gwiner zasegel. — Mayllingerja je bil rabelj postavil na sramotni oder in ga zaznamoval s sramotnim žigom. Gwiner je za zločinca izdal 8 dukatov in 24 kr. za hrano v zaporu. Polovico tega zneska bi morala plačati cesarska oblast. Razen tega je Mayllinger zajedel (verzerrt) pri Gwinerju še 4 dukate 12 kr. in je dal Gwiner krznarju še 3 dukate za pripravo krzen (»vmb mayhung willen ettlicher khursen«). Sklep sodišča: Iz izkupička za Mayllingerjevo zapuščino se najprej izplača bivši sodnik Gwyner, nato dobi krčmar Gregor Khecke za Mayllingerjevo prehrano v ječi 4 dukate 71 kr. Ostali upniki se odškodujejo šele potem — ako še kaj ostane.

Gwinerjev rodovnik

Jošt Gwiner = sestra ljublj. meščana Tomana
† 1549. († pred marcem 1547.).
= Ana (iz Celovca).

Volbenk Rieger (Rueger)

V. in K. navajata kot sodnika za l. 1529. Mihaela Spitziga. Mestni sodni zapisniki tega imena ne poznajo. V resnici je bil sodnik v l. 1529./30. Wolfgang Rieger, pisan tudi kot Rueger, Ruegar in Riegär.

V. R. je bil zunanji svetnik v letih 1521./22. in 1522./23., v letih 1523./24. do 1526./27. je notranji svetnik, l. 1525. je obenem špitalski mojster (s. z. petek 6. okt. 1525., fol. 118), l. 1529./30. sodnik, na dan sv. Jakoba 25. jul. 1537. pa je zopet izvoljen za zunanjega svetnika. Umrl je okoli l. 1545.

Po poklicu je bil R. bržkone *krznar in trgovec*. Tako prijavlja v petek 6. avg. 1522. (fol. 55) poleg Gašperja Sonca (Swnnze), Marina Kharnerja in Mihe Frankoviča svojo terjatev v znesku 8 reparjev (»Ruebler«) napram Schamperjevemu imetju, ki mu jih je le-ta »dolžan za krzna«. V petek 31. marca 1525. (fol. 109) »otvori« krznarska bratovščina Volbenku Riegerju vrt. Na dražbi Meyllingerjeve zapuščine kupi V. Rueger 12 krzen (poned. 3. febr. 1528., fol. 33).

Rodovina. V. Riegerja žena Uršula je bila zakonska hči in dedična *krznarja* Gašperja Severja (Seuer). Kot taka se navaja v petek 23. marca 1537. (fol. 60) v tožbi proti lj. meščanu Juriju Vrabcu (Frabez) in

njegovi ženi Marjeti za 35 funtov pfenigov črnih novcev in 40 šilingov, ki jima jih je njen rajniki oče posodil na hišo, dvor in vse njuno ostalo premoženje. Oglašja se, da zavaruje svojo prednost, ker toži Vrabca tudi Mihael Semenič kot dedič po raj. Janezu Semeniču. Za zastopnika postavi Urša svojega moža Volbenka Riegerja. — To hišo sta na dražbi v poned. 30. jul. 1537. (fol. 107—108) izdražila za 147 dukatov 40 šilingov Semenič in Rieger, ker nihče ni ponudil več. Izjavila pa sta, da sta pripravljena odstopiti hišo Juriju Frabetzu, če v 14 dneh vrne dolg.

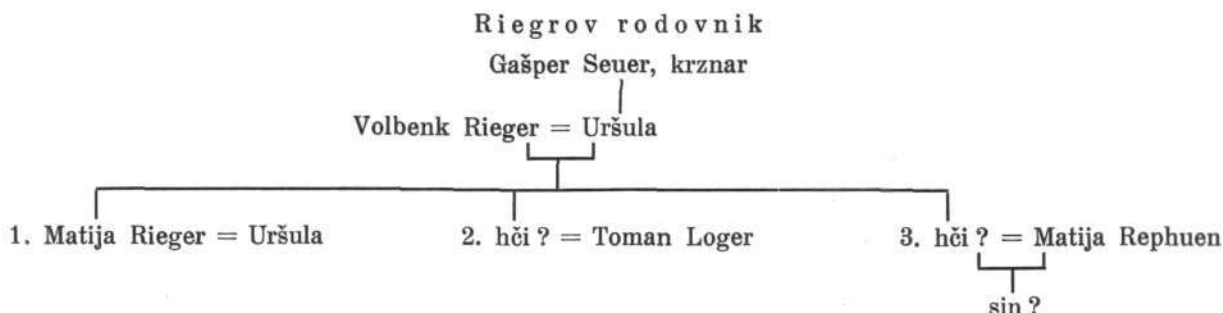
Volbenk R. je imel sina Matijo, ki je bil oženjen z neko Uršulo (s. z. 1549., fol. 130), ter dve hčeri. Ena je bila poročena s Tomanom Logerjem, druga pa z Matijo Rephuenom, kateremu je rodila sina. Poslednja je umrla okoli l. 1548. (s. z. 1548., fol. 75; 1549., fol. 127 in 130). Dediči so se po tedanji šegi med seboj tožarili pri mestu in pri vicedomu.

Hišo so imeli Riegerji v špitalski ulici med hišama Antona Tischlerja in Martina Kranjca (Mertt Crainiz). Že v petek 15. marca 1549. (fol. 130) je Matija R. »odprl« pristavo (Stodl oder Marhof) pred špitalskim mostom, ležečo med vrtovi Jan. Krst. Polža, ki jo je podedoval po očetu, istemu Polžu. Hišo pa je v petek 18. marca 1552. »otvoril« Pavlu Scheenu in njegovi ženi Ani, dalje še pristavo (mairhof) z vrtom, ležečim med komendskimi in šentpeterskimi zemljišči

(»grundten«) in njivo, ležečo zraven križa ob poti proti Ježici (»gegen Jescha neben dem Creutz beim weg«) med komendskimi in šentpeterskimi grunti.

Že na seji v četrtek 19. januarja 1549. (fol. 75) se omenja, da je Volbenkov zet kot sojerob njegove zapuščine zazidal precejšnjo vsoto v neki mlin. Ta mlin je stal ob Ljubljaniči niže Sv. Petra blizu Jošta Turna (»der Riegerischen Erben Mullen vnderhalb Sanddt Petter bey Laybach. Zu nehst bey dem Jobsten v Thurn gelegen«). Riegerjev mlin je kupil po nepravilnem posredovanju lj. notranjega svetnika Klementa Kharnerja vrvar v Cerknici Fabian, podložnik barona Herberta Turjaškega, za 380 gld., pa je zagadelj zagazil v pravdo s Pavlom Scheenom in menda propadel pred deželno gosposko. Zato je zahteval od Karnerja povračilo škode v znesku 35 ogrskih goldinarjev v zlatu (s. z. petek 13. maja 1552., fol. 149).

Sodnik. Da je bil V. R. res mestni sodnik v letih 1529./30., dokazuje tale zapisek v s. z. l. 1529., fol. 126: »Statrecht Freitag den VIII tag Octobris Ao Im XXVIII Jar Wolfgang Rueger Richter.« — To je edini zapisek, ker stoji že na fol. 130, v petek 15. okt. 1529. opomba, da je bila velika mestna seja vsled turške nevarnosti preložena na petek po sv. Treh kraljih prihodnjega 1530. leta, vendar brez škode za stranke.

KERN — TRNOVSKO DRSALIŠČE

ALBERT SIČ

Kadar grem, zlasti v zimskem času, mimo nekdanjega drsališča »Kerna«, se živo spominjam lepih, brezskrbnih otroških časov. Večji del svojega prostega časa, ki nam ga je pustila šola, smo zlasti Trnovčani in Krakovčani »predrsali« na Kernu, četudi smo bili doma zaradi tega čestokrat prav pošteno okregani in je priletela tudi kaka »gorka«, posebno če smo zvečer zamudili »Ave Marijo«. Toda žilica nam zbog temu ni dala miru, da smo jo pri prvi priliki od doma kar na skrivaj »podurhali« in zleteli naravnost na Kern, saj smo imeli do tja kaj kratko pot. Kern namreč leži na zapadni strani tik za trnovskim župnijskim vrtom in se razprostira od sedanje Kolezijske ulice, prvt cesta v »Petelinovo vas«, kakor se je imenoval ta del Trnovskega, ter sega po dolžini do južno ležečega Ovnovega vulgo Jernačevega posestva. V širini pa je zavzel tudi prilično tako velik prostor, kakor je bil dolg in je na zahodni strani segal do ljubljanske gmajne.

Kakor piše Ivan Vrhovnik v svoji knjigi: »Trnovska župnija v Ljubljani«, str. 254. i. d., prihaja to ime od

svoječasnega lastnika Sebastijana Mihaela Kerna (1793.). Pred njim pa je bila lastnica mestna občina ljubljanska. Ta je iz njega izčrpala vso ilovico, ki so jo v mestni gornji opekarni predelali v opeko.

Kernovi sestri sta (1811.) to zemljišče razdelili na več delov in jih nekaj odprodali. Tako sta prišla dva dela tudi v last Šarčeve vulgo Novakove in Dobrletove vulgo Anžonove hiše.

Ves ta svet je bil že od početka zelo vlažen. Odkar pa je zaradi omenjenega izkopavanja ilovice postal globlji, se je še vanj stekala vsa voda iz sosednih zemljišč in ga ob deževni jeseni povse preplavila, dasi je bil od juga proti zapadu izkopen precej globok jarek, ki je odvajal vodo mimo Šarčeve vulgo Nandetove hiše v Gradaščico. Da pa je postala zaradi pridobivanja ledu poplava obsežnejša in globina vode nekoliko večja, so napravili pri iztoku ob cesti zatvornico, ki so jo v jeseni okrog sv. Martina zaprli.

Komaj je začelo zmrzovati, smo že otroci hodili na led poskušat, če nas bo »držal«, in ko je dosegel tako